

Організація освітньо-виховної роботи з дітьми в ДНЗ за програмами, затвердженими МОН України

Організація освітньої роботи в дошкільних навчальних закладах у 2015/2016 навчальному році здійснюється відповідно до Законів України "Про освіту", "Про дошкільну освіту", Базового компоненту дошкільної освіти, Концепції Національно-патріотичного виховання дітей та молоді, інших нормативно-правових актів.

Зміст навчально-виховного процесу в дошкільному закладі визначається Базовим компонентом дошкільної освіти України відповідно до чинних програм розвитку дітей, рекомендованих Міністерством освіти і науки.

У 2015/2016 навчальному році чинними є наступні комплексні освітні програми:

1. «Дитина», програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років (наук. кер. Проскура О. В., Кочина Л. П., Кузьменко В. У., Кудикіна Н. В.) (діє до 30 грудня 2015 року);
2. «Дитина в дошкільні роки», освітня програма (наук. кер. Кругій К. Л.);
3. «Я у Світі» (нова редакція), програма розвитку дитини дошкільного віку (наук. кер. Кононко О. Л.);
4. «Українське дошкілля», програма розвитку дитини дошкільного віку (авт. Білан О. І., Возна Л. М., Максименко О. та ін.);
5. «Впевнений старт», програма розвитку дітей старшого дошкільного віку (авт. кол.: Андрієтті О. О., Голубович О. П. та ін.);
6. «Соняшник», комплексна програма розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку (авт. Калуська Л. В.);
7. «Соняшник», комплексна програма розвитку, навчання і виховання дітей раннього віку (авт. Калуська Л. В.);
8. «Оберіг», програма розвитку дітей від пренатального періоду до трьох років (наук. кер. Богуш А. М.);
9. «Стежина», програма для дошкільних навчальних закладів, що працюють за вальдорфською педагогікою (авт. Гончаренко А. М., Дятленко Н. М.);
10. «Світ дитинства», комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів (наук. кер. Богуш А. М.).

Інформація про рекомендовані Міністерством освіти і науки України до використання в освітньому процесі дошкільних навчальних закладів програми та іншу навчальну літературу подається у Переліку навчальної літератури, який щорічно оновлюється та розміщується на офіційному сайті Міністерства освіти і науки України.

Наш дошкільний навчальний вже третій рік поспіль працює за програмою виховання і навчання дітей від двох до семи років «Дитина», це є 3-є видання, доопрацьоване та доповнене, рекомендовано МОН України від 08.12.2010р. В цьому навчальному році ми використовуємо в своїй діяльності ще і парціальну програму з основ здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей

дошкільного віку «Про себе треба знати, про себе треба дбати» (автор Лохвицька Любов Василівна).

Програмовий зміст навчально – виховної роботи за програмою «Дитина» представлено по роках життя дитини дошкільного віку у такій послідовності: «діти раннього віку», «наші малята», «дослідники, чомусики», «наша старша група». Вони є логічно та змістовно взаємопов'язаними, поступово ускладнюються та відображують картину цілісного розвитку різних сфер особистості дитини упродовж дошкільного періоду.

У змісті кожної вікової групи матеріал систематизовано таким чином: особливості розвитку дітей та завдання виховання і навчання дітей, організація виховання і навчання дітей, орієнтовний режим дня, після чого представлені тематичні розділи: «Зростаємо дужими», «Мова рідна, слово рідне», «Граючись, зростаємо», «Віконечко у природу», «Математична скарбничка», «Чарівні фарби и талановиті пальчики», «Привчаємось працювати», «Діти, які потребують допомоги батьків та вихователів», «Разом із сім'єю». Відповідно до програми «Дитина» організуємо навчально-виховний процес в дошкільному закладі.

У навчально-виховному процесі педагоги використовують такі основні форми організації дітей: спеціально організована навчальна діяльність (заняття), ігри, самостійна діяльність дітей (художня, рухова, мовленнєва, ігрова, трудова, дослідницька та ін.), індивідуальна робота, спостереження, екскурсії, свята та розваги, гуртки тощо. В залежності від віку дітей, педагогічної мети, заняття проводяться фронтально, підгрупами чи індивідуально.

Навчально-виховний процес в дошкільному закладі організується у розвивальному середовищі. Вихователі дбають про те, щоб діти вільно орієнтувалися у створеному середовищі, мали вільний доступ до всіх його складових, уміли самостійно діяти в ньому, додержуючись норм і правил перебування в різних осередках та користування матеріалами, обладнанням.

Основною формою організованої навчальної діяльності дітей дошкільного віку є заняття з різних розділів програми. Заняття проводяться предметні, комплексні, інтегровані, домінуючі та ін.). Тривалість та кількість занять на тиждень відповідає рекомендаціям, які надані в наказі Міністерства освіти і науки України від 20.04.2015 р. № 446 «Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форми власності»

Тривалість заняття для дітей:

раннього віку – від 10 до 15 хвилин (10 занять на тиждень) (10)

молодшого дошкільного віку - від 15 до 25 хвилин (10 групових занять на тиждень) (11),

середнього дошкільного віку - від 15 до 25 хвилин (11 групових занять на тиждень) (12),

старшого дошкільного віку - від 25 до 35 хвилин (13 групових занять на тиждень) (15).

Під час складання розкладу занять враховуємо домінуюче навантаження на дитину (психічне, фізичне, емоційне), передбачаємо раціональне чергування видів діяльності (розумова, рухова, практично-прикладна) на кожному з них.

Організована навчальна діяльність дітей у формі занять планується педагогами нашого закладу у першу половину дня. Елементи навчальної діяльності включаються також до інших форм роботи з дітьми в повсякденні (ігри, самостійна діяльність, індивідуальна робота, спостереження, чергування тощо).

Організуючи навчальну діяльність систематично використовуємо завдання із експериментально-дослідницької діяльності, проблемно-пошукові ситуації та інші методи і прийоми.

Провідною у дошкільному віці є ігрова діяльність, гра широко використовується у навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу як самостійна форма роботи з дітьми та як ефективний засіб і метод розвитку, виховання і навчання в інших організаційних формах. Пріоритет надаємо творчим іграм (сюжетно-рольові, будівельно-конструктивні, ігри-драматизації та ін) та іграм з правилами (дидактичні, інтелектуальні, рухливі, хороводні тощо).

Переорієнтація навчально-виховного процесу в сучасному дошкільному навчальному закладі на розвиток дитячої особистості спонукає педагогів закладу надавати особливої уваги

таким формам організації життєдіяльності дошкільника як його самостійна діяльність та індивідуальна робота з ним.

Самостійна діяльність дітей організується в усіх вікових групах щодня в першій та другій половині дня. Протягом дня поєднуються різні за змістовою направленістю її види (художня, рухова, мовленнєва, ігрова, трудова, дослідницька та ін.) та поступово залучаються до участі в них всі діти даної групи. Зміст та рівень самостійної діяльності дітей залежать від їхнього досвіду, запасу знань, умінь і навичок, рівня розвитку творчої уяви, самостійності, ініціативи, організаторських здібностей, а також від наявної матеріальної бази та якості педагогічного керівництва. Організоване проведення цієї форми роботи забезпечується як безпосереднім, так і опосередкованим керівництвом з боку вихователя.

Індивідуальна робота з дітьми як самостійна організаційна форма проводиться з дітьми всіх вікових груп у вільні години (під час ранкового прийому, прогулянок тощо) в приміщеннях і на свіжому повітрі. Вона організується з метою активізації пасивних дітей, додаткових занять з окремими дітьми (новенькими, тими, що часто пропускають через хворобу, інші причини та гірше засвоюють програмовий матеріал під час фронтальної роботи).

Пріоритетними у вихованні дітей всіх вікових груп та діяльності дошкільного закладу в 2015-2016 навчальному році є такі змістові напрями:

- патріотичне виховання;
- екологічне виховання;
- формування основ здорового способу життя;
- комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільників.

Особливе значення надаємо патріотичному вихованню : прищепленню почуттів любові і поваги до рідних та близьких, інших людей, батьківської домівки, дитячого садка, свого села, міста, інтересу та пошани до державних символів (прапор, герб, гімн), історичної і культурної спадщини українського народу, гордості за його досягнення та бажання долучитися до громадсько-корисних справ і значущих суспільних подій.

Одним з важливих питань залишається виховання екологічної культури у дошкільників. Його розв'язання здійснюється у таких напрямках: формування реалістичних уявлень про явища природи, елементів екологічного світорозуміння, розвиток позитивного емоційно-ціннісного, дбайливого ставлення до природного довкілля, прищеплення практичних вмінь доцільного природокористування.

Пріоритетним питанням у вихованні дітей всіх вікових груп та діяльності нашого дошкільного закладу залишається фізичне виховання. Його успіх залежить від правильної організації режиму дня, рухового, санітарно-гігієнічного режимів, всіх форм роботи з дітьми та інших чинників. Руховий режим впродовж дня, тижня визначається комплексно, відповідно до віку дітей. Орієнтовна тривалість щоденної рухової активності малюків встановлюється в таких межах: молодший дошкільний вік - до 3 – 4 годин; старший дошкільний вік - до 4 - 5 годин. Оптимізація рухового режиму забезпечується шляхом проведення різноманітних рухливих, спортивних ігор, вправ, занять з фізичної культури, самостійної рухової діяльності тощо. Заняття з фізичної культури, ранкова гімнастика проводяться щоденно у всіх групах дошкільного закладу: з дітьми середнього та старшого дошкільного віку заняття проводить вихователь з фізичної культури у спортивній залі, з дітьми раннього та молодшого дошкільного віку проводять вихователі в груповому приміщенні.

Особливого значення надається також оволодінню дітьми системою доступних знань про дотримання здорового способу життя, основ безпеки життєдіяльності. Уся робота з фізичного виховання здійснюється з урахуванням стану здоров'я, самопочуття, рівня фізичного розвитку та підготовленості дітей під постійним медико-педагогічним контролем.

Одним із важливих завдань навчання та виховання дошкільників є оволодіння рідною мовою і мовленням як найголовнішим засобом пізнання і специфічно людським способом спілкування. Розвиток мовлення залишається одним з першочергових завдань у роботі з дітьми упродовж дошкільного дитинства. Для його здійснення педагоги закладу застосовують як повсякденне життя дитини, так і спеціально організовану навчальну діяльність у формі занять з

розвитку мовлення, ознайомлення з навколишнім світом і природою, навчання елементів грамоти і математики, на яких вдало поєднують пізнавально-розвивальну роботу з різних розділів програми. Педагоги розширюють арсенал дидактичних методів і прийомів за рахунок розвивальних ігор і вправ, проблемних запитань, логічних задач, пошукових ситуацій, елементарних дослідів, систематичних спостережень, розв'язання ребусів, кросвордів тощо. Навчання мови та розвиток мовлення спрямовується на формування у дітей лексичної, фонетичної, граматичної, діалогової та комунікативної компетентності.

Мовленнєві заняття проводяться інтегровано, комплексно розв'язуючи поставлені завдання.

Відповідальність за організацію та забезпечення належного змісту навчально-виховного процесу покладається на керівника і кожного члена трудового колективу дошкільного навчального закладу в межах їхніх посадових обов'язків.

Організація освітньої роботи в дошкільних навчальних закладах у 2015/2016 навчальному році здійснюється відповідно до Законів України "Про освіту", "Про дошкільну освіту", Базового компоненту дошкільної освіти, Концепції Національно-патріотичного виховання дітей та молоді, інших нормативно-правових актів.

Діяльність дошкільного навчального закладу регламентується планом роботи на навчальний рік і літній оздоровчий період, що схвалюється педагогічною радою закладу та затверджується його керівником. Зміст навчально-виховного процесу в закладі визначається Базовим компонентом дошкільної освіти відповідно до чинних програм розвитку дітей, у тому числі з особливими освітніми потребами, рекомендованих (схвалених) Міністерством освіти і науки України

Інформація про рекомендовані Міністерством освіти і науки України до використання в освітньому процесі дошкільних навчальних закладів програми та іншу навчальну літературу подається у Переліку навчальної літератури, який щорічно оновлюється та розміщується на офіційному сайті Міністерства

Педагогічний колектив дошкільного навчального закладу, з урахуванням специфіки його діяльності (типу закладу), має право самостійно визначати, які із чинних освітніх програм обрати для повнішої реалізації базового інваріантного та варіативного змісту дошкільної освіти. Щоб цей вибір був виправданий, мотивований потребами і можливостями навчальних закладів і відповідав інтересам вихованців та їхніх родин, керівники дошкільних навчальних закладів і методисти мають інформувати свої педагогічні колективи про чинні програми, методичну літературу до них та виносити на обговорення питання про вибір програм на педагогічну раду перед початком кожного навчального року.

Допускається побудова освітнього процесу у дошкільних навчальних закладах за кількома програмами. Це дозволяє повніше врахувати інтереси, бажання, потреби, нахили вихованців, потенційні можливості педагогів, запити батьків задля своєчасного цілісного розвитку особистості дошкільника.

Організація освітньо-виховної роботи в ДНЗ за програмою «Дитина»

ОРГАНІЗАЦІЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

Розвиток дитини третього року життя здійснюється в процесі різноманітної діяльності, перш за все предметно-маніпулятивної. Тому обов'язком вихователя є постійне піклування про організацію цікавих і змістовних занять, ігор та активної діяльності в побуті. Найкращі умови для розвитку сприймання, наочно-дійового і наочно-образного мислення дітей забезпечує спеціально організоване сенсорне виховання. Воно включається в усі основні види діяльності.

Визначним принципом освітньої роботи з дітьми цього віку є узгодження індивідуальних і підгрупових форм роботи. Якщо певні предметні дії чи вид діяльності дитина під керівництвом педагога вчилася виконувати індивідуально, то згодом їх треба включати в

підгрупові заняття; якщо ж певна гра чи заняття спочатку проводилися з підгрупою дітей, повторно їх слід провести з кожною дитиною індивідуально.

Тривалість індивідуальних занять – 5-7хв, підгрупових – 10-15хв.

Для кожної дитини доцільно проводити від 6 до 10 занять на тиждень. Заняття проводяться у формі гри щодня вранці та в другій половині дня у підгрупах (6-8 дітей). Підгрупи формуються залежно від віку дітей і стану їх фізичного та психічного розвитку.

Заняття з дітьми цього віку мають бути цікавими, приємними для маленьких вихованців, з практичними діями самих дітей, позитивною оцінкою дій дитини з боку вихователя, загальною доброзичливою атмосферою.

Крім того, щодня на прогулянці проводяться рухливі ігри; по два-три рази на тиждень – спостереження за навколишнім та природою, дидактичні ігри (індивідуально або у невеликих підгрупах).

Враховуючи те, що діти третього року життя потребують допомоги дорослих у побутових процесах (одягання, роздягання, приймання їжі, вмивання та ін.), ці режимні процеси слід організувати також у підгрупах.

Дітей цього віку вдень вкладають спати один раз.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ЧЕТВЕРТОГО РОКУ ЖИТТЯ

Заняття з дітьми цього віку потрібно проводити у формі гри чи застосування різних видів продуктивної діяльності, в яких малюк здатен до самовираження і самореалізації (малювання, ліплення, конструювання), а також мовленнєвій, руховій, музичній діяльності, характерною ознакою якої є відповідні практичні дії самої дитини. Варто практикувати поділ дітей на підгрупи (з другою підгрупою працюють: практичний психолог, музичний керівник, інструктор з фізкультури, помічник вихователя).

Тривалість індивідуальних занять – 5-хв, групових – 15-20хв, кількість занять – 5-6 на тиждень.

Заняття з розвитку мовлення, ознайомлення з предметами побуту, іграшками та способами їх використання можна проводити індивідуально та з невеликими групами дітей протягом дня; заняття з усією групою краще проводити зранку – до прогулянки або під час прогулянки.

Важливо поширювати практику різновікового спілкування. Оскільки одновікова група є сьогодні основною організаційною одиницею дошкільного навчального закладу, важливо, щоб вона функціонувала як відкрита система, тобто щоб діти мали можливість більше часу проводити в різновікових підгрупах. Малят необхідно вчити встановлювати позитивні стосунки зі старшими дітьми, проявляти інтерес до їхніх дій, емоційну готовність до спілкування, адекватно реагувати на поведінку старших, керуватись морально-етичними нормами, наслідувати їх позитивні вчинки.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ П'ЯТОГО РОКУ ЖИТТЯ

Визначальним принципом організації навчально-виховного процесу з дітьми середньої групи є відповідне віковим можливостям поєднання спільних та індивідуальних занять при обов'язковому забезпеченні останніх для кожної дитини (індивідуальне заняття з дитиною дає змогу вихователю повніше визначити як її успіхи, так і труднощі, особливості психічного розвитку, надати відповідну допомогу).

Протягом року доцільно проводити п'ять-шість спільних занять на тиждень тривалістю до 20 хв (підсумкові – до 25 хв). Заняття мають бути цікавими, приємними для дітей, насиченими ігровими прийомами, елементами гри-драматизації, відповідними предметними, практичними діями самих дітей, супроводжуватись схвальною оцінкою дій дитини з боку вихователя, загальною доброзичливою атмосферою, що викликає в дітей інтерес і любов до занять.

З особливою увагою слід ставитися до звертань і запитань кожної дитини, заохочуючи до спілкування. Для малят, що живуть у складній домашній обстановці, потрібно передбачити

можливості для теплої емоційної спілкування і спільних з вихователем практичних, ігрових занять.

Вечірні години доцільно використовувати для читання дітям улюблених і нових оповідань, казок, закріплювати враження від читання в іграх-драматизаціях.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ШОСТОГО (СЬОМОГО) РОКУ ЖИТТЯ

З дітьми старшої групи рекомендується проводити з вересня по травень по 7-8 групових занять на тиждень у першу половину дня. В окремих випадках допускається проведення занять у другій половині дня (фізична культура, образотворча діяльність). Тривалість занять 20-25хв (комплексних – до 35хв).

При проведенні комплексних занять поєднувати деякі, а не всі напрями розвитку (наприклад, музичний – з фізичним, образотворчий – з музичним і літературним, трудовий – з художнім тощо).

Тематика занять повинна бути максимально пов'язана з реальним життям і насущними проблемами дітей, сприяти розвитку їхньої самостійності, творчому ставленню до життя, апелювати до власного досвіду дошкільників, культивувати у них звичку висловлювати свою думку з приводу діяльності, її результатів, власної ролі у ній.

Організуючи навчальну діяльність, важливо систематично використовувати завдання творчого, експериментально-дослідницького, проблемно-пошукового характеру. При організації занять не слід позбавляти дітей права на пересування, дострокове завершення діяльності, можливості переходу до іншого виду діяльності.

Передбачати місце і час для різноманітних вільних проявів інтересів самої дитини (особистий час), можливість займатися улюбленою справою протягом дня.

Активно залучати членів родин до життєдіяльності групи (участь в організації різних видів діяльності дітей).

Сприяти спілкуванню старших дошкільників з молодшими, залучати їх до спільної посильної діяльності, спонукати разом переживати радощі й труднощі, проявляти гнучкість у розв'язанні проблемних ситуацій. Вчити старших дітей уважно, турботливо ставитися до молодших, опікувати їх, враховувати їх побажання, передавати малятам свої знання та вміння, прагнути бути взірцем для них. Виявляти правдивість, чесність у стосунках з молодшими, справедливості в оцінюванні їхньої поведінки. У колі молодших дітей відчувати себе старшими.

Програма «Дитина»

Загальна структура програми передбачає інтегроване забезпечення діяльності педагогічного персоналу через практичне представлення програмового змісту роботи в таких аспектах: принципи роботи, співпраця з родиною, зростання особистості, завдання та зміст навчально-виховної роботи, показники успішного розвитку дитини, умови успішної педагогічної роботи, вимоги до розвивального предметного середовища, завдання і зміст роботи музичного керівника, додаткова рекомендована література.

Програмовий зміст навчально – виховної роботи з дітьми представлено по роках життя дитини дошкільного віку (від 2 до 7 років) у такій послідовності: «діти раннього віку», «наші малята», «дослідники, чомусики», «наша старша група». Вони є логічно та змістовно взаємопов'язаними, поступово ускладнюються та відображують картину цілісного розвитку різних сфер особистості дитини упродовж дошкільного періоду. Інформацію про особливості виховання та навчання дітей 7-го року життя, які не пішли у школу (позаяк частині з них або не виповнилось 6 років або за станом здоров'я, або унаслідок інших причин), розміщено другою складовою у розділі «наша старша група».

У змісті кожної вікової групи матеріал систематизовано таким чином: особливості розвитку дітей та завдання виховання і навчання дітей, організація виховання і навчання дітей, орієнтовний режим дня, після чого представлені тематичні розділи: «Зростаємо дужими», «Мова рідна, слово рідне», «Граючись, зростаємо», «Віконечко у природу», «Математична

скарбничка», «Чарівні фарби и талановиті пальчики», «Привчаємось працювати», «Діти, які потребують допомоги батьків та вихователів», «Разом із сім'єю».

Таке структурування матеріалу забезпечує системність та послідовність викладу, його поступове ускладнення відповідно до зростання вікових можливостей дітей, а також забезпечує тісний взаємозв'язок із сучасними науками – педагогікою, психологією, методиками, полегшує ознайомлення з програмою під час її вивчення у вищих навчальних закладах. Вважаємо, що таке структурування програми значно полегшує її сприйняття вихователями, а також допомагає чіткіше структурувати матеріал у відповідності до тих дисциплін, які викладались їм у процесі професійної підготовки.

У розділі «Зростаємо дужими» визначені основні завдання збереження та зміцнення здоров'я дитини, виховання фізичної культури, а саме:

- всебічний розвиток, загартування, удосконалення функцій організму, підвищення фізичної та розумової працездатності дітей;
- формування правильної постави, профілактика плоскостопості;
- оволодіння різноманітними рухами (ходьба, біг, стрибки, метання та ін.); вправляння в основних рухах під час проведення спортивних ігор і розваг;
- розвиток рухових якостей (спритності, вправності, швидкості, сили, гнучкості, загальної витривалості), забезпечення активності, енергійності, високого тону;
- виховання позитивних моральних і вольових рис характеру та уявлень про користь занять фізичною культурою;
- виховання інтересу до активної рухової діяльності та формування потреби в систематичних заняттях фізичними вправами.

Здійсненню завдань фізичного виховання дітей дошкільного віку сприяє створення оптимального рухового режиму в дошкільному навчальному закладі. Основу його складають самостійна рухова діяльність дітей, рухливі ігри, щоденні заняття з фізичної культури, ранкова гімнастика, гігієнічна гімнастика після денного сну та інше.

Важливим аспектом діяльності педагогів є ознайомлення дошкільника із навколишнім світом. У процесі такого ознайомлення у дитини формуються елементарні уявлення про світ речей, предметів, іграшок, побут та життя людей, відбувається початкове становлення умінь діяти певним чином, вибудовується характер цих дій, вчинків, усталюється та ієрархізується система потреб, бажань та мотивів поведінки, виникають перші судження про навколишній світ, що стає основою характеру та ціннісного ставлення до навколишнього світу, явищ та подій. Зміст роботи у даному напрямку представлено у розділі «Дитина у довкіллі».

Вирішальне значення для повноцінного розвитку дитини має своєчасне оволодіння мовою, усім багатством її виражальних і змістових засобів. Мовлення тісно пов'язане з пізнавальним розвитком дитини, прилученням її до основ морально-етичної, емоційно-ціннісної та художньої культури. Основним засобом розвитку мовлення дітей раннього та дошкільного віку є спілкування в різних його формах та системах (з дорослими, іншими дітьми).

Зміст цієї багатогранної роботи, що викладена в розділі «Мова рідна, слово рідне», конкретизується в рубриках: «У світі звуків», «Слово до слова – зложиться мова», «У країні граматики», «Ми розповідаємо», «Ми розмовляємо». Кожну рубрику суттєво доопрацьовано і конкретизовано. Запропонована для кожної вікової групи тематика спілкування допомагає малюкам пізнавати навколишній світ, орієнтуватись у ньому, сприяє формуванню відповідного ставлення до різних явищ. Передбачено і варіант програми з українського мовлення для російськомовних дітей, що відвідують український дошкільний навчальний заклад.

Незаперечним джерелом мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку виступає художня література, що позитивно впливає на всі структурні рівні мовлення (звукову культуру, лексику, граматику, зв'язне мовлення); збагачує когнітивну, емоційну сфери, сприяє моральному вихованню підростаючого покоління. Зміст роботи з художньо-мовленнєвої діяльності представлено в окремому розділі «Художня література», який охоплює ознайомлення дітей з усною народною творчістю та авторськими художніми творами,

виконавчу, творчо-імпрровізаційну (ігри-драматизації, словесну творчість), театралізовану діяльність за їх змістом та ознайомлення дітей з книгою.

У розділі «Граючись, зростаємо» рекомендовано різні види ігор, кожний з яких має відповідне освітнє завдання: ігри, в яких діти привчаються до спільних дій, набувають умінь товаришувати, дружити, помічати та розуміти один одного, підтримувати, допомагати; різні види ігор з правилами; технічні ігри, ігри-драматизації тощо. Особливе місце посідають народні ігри. Це універсальна скарбниця духовних надбань народу. До них належать приспівки, коліскові, пестушки, утішки, скоромовки, жартівливі пісеньки та ігри, примовки, заклички, докучливі казки, небилиці, лічилки, мовчанки, дражнилки, мирилки, хороводні ігри за народними мотивами, календарно-обрядові та рухливі ігри. Стан ігрової діяльності в групі може бути показником педагогічної майстерності вихователя.

Зміст розділу «Граючись, зростаємо» передбачає кілька взаємопов'язаних аспектів навчально-виховної роботи:

- ознайомлення дітей різних вікових груп із творами народного і професійного мистецтва;
- розвиток різних видів образотворчої, художньої діяльності самих дітей, що передбачає оволодіння відповідними для малювання, ліплення, аплікації прийомами, навичками зображення і створення умов для творчої діяльності;
- прилучення дітей старшого дошкільного віку до художньої творчості;
- організація систематичних факультативних занять за інтересами з метою індивідуалізації виховного процесу, розвитку творчих здібностей дітей.

Своєчасно ввести дитину у світ рідної природи, виховати любов до неї, пізнавальний інтерес до її явищ, закласти основи екологічного виховання – важливе завдання роботи дошкільного закладу. Зміст розділу «Віконечко в природу» – багатоплановий і відповідно конкретизований, в ньому визначена система доступних дітям певного віку цілісних уявлень про природне оточення, пізнавальні дії (практичні, сенсорні, дослідницькі) та види діяльності, якими вони оволодівають. Освітні завдання наступні: навчити дітей спостерігати природу, на емоційно-сенсорній основі сприймати та оцінювати естетичну своєрідність її об'єктів та явищ у розмаїтті чуттєвих характеристик; цікавитись довкіллям, турбуватись про нього; розповідати, запитувати, передавати враження в розповідях, музично-рухових імпрровізаціях, малюнках; сформувані здатність співпереживати природі, виховувати потребу її оберігати, захищати від бездумного або шкідливого втручання. Результатом такої роботи має стати сформоване ціннісне ставлення дітей до природи, в якому відображуються інтелектуальні, емоційні, творчі та інші можливості та потреби дитини. Розділ побудований за сезонним принципом, а теми розташовані концентрично. Це дасть змогу на щоразу складнішому матеріалі розширювати, збагачувати, систематизовувати уявлення дітей про природу; забезпечить їхню цілісність; дозволить створювати основу для накопичення певних фактів, вправляти в певних уміннях, навичках, розвивати здібності.

Важливе значення для розвитку пізнавальної активності має формування у дітей початкових математичних уявлень, що дозволяють орієнтуватися в кількісних, просторових та часових відношеннях. Зміст розділу «Математичний дзвіночок» для кожної вікової групи має два основних аспекти – обстеження предметних фактів та явищ і формування системи логіко-пізнавальних дій. Цим підкреслюється, що процес засвоєння математичного змісту означає виконання дітьми певних дій із специфічним матеріалом. А тому при здійсненні програмних завдань основною метою вихователя має бути не тільки кількість математичних фактів, які вивчають діти (множини, величини, розміщення в просторі, форми), а й формування основних видів пізнавальних дій – практичних, сенсорних, мислительних, за допомогою яких виділяються, усвідомлюються, узагальнюються різноманітні математичні уявлення. У системі навчально-виховної роботи з математичним змістом основне місце мають інтегровані (індивідуальні та групові) заняття, в яких математика поєднується з конструюванням, ліпленням, аплікацією, фізичними вправами, спостереженнями в природі тощо.

Прилучити дитину до краси і гармонії, до світу мистецтва, пробудити її творчі сили й бажання займатися різними видами художньої діяльності – надзвичайно важливе завдання виховання.

У розділі «Чарівні фарби і талановиті пальчики» художня діяльність дитини розглядається як поєднання тих видів занять, які спрямовані на розвиток творчої активності, ініціативності, образного мислення, уяви і світу фантазії, сприйнятливості краси навколишнього світу, спрямованості на збереження і творення краси. Спеціальна орієнтація навчально-виховного процесу в дитячому садку, його систематичність і відповідність особливостям розвитку дитини сприяє вихованню у неї художніх потреб, прагнення до краси в побуті, в природі, в найближчому оточенні, а далі й до краси як окремої соціальної потреби людської культури. Ці інтереси розвиваються, підсилюються в умовах художньої діяльності самої дитини і стають вже на кінець дошкільного віку основою творчого ставлення до різноманітних завдань, а згодом і до праці.

Художня діяльність поєднує всі види образотворчої діяльності (малювання, ліплення, аплікація), словесну творчість, музикування, конструювання, художню працю тощо. Тут узагальнюється весь досвід дитини (інтелектуальний, етичний, естетичний, трудовий), доповнюються, конкретизуються, ті знання і способи діяльності, яких вона набула, в них виділяється нова ознака, новий параметр для орієнтації в навколишньому світі – краса, естетичні цінності, що мають принципове значення в житті людини, визначаючи рівень її культури.

У народному мистецтві, його традиціях є витоки і національної, і загальнолюдської культури, а тому у вихованні кожної дитини традиції українського народного побуту і мистецтва – образотворчого, літературного і музичного фольклору, національної класики – мають зайняти провідне місце.

Тематика занять тісно пов'язана з сезонними явищами природи, улюбленими творами художньої літератури, працею людей, традиційними святами, визначними подіями. Умовою ефективності художнього виховання є доречне поєднання художнього слова, музики і образотворчої діяльності, їх взаємний вплив, взаємне збагачення.

У розділі «Привчаємось працювати» визначені види праці для кожної вікової групи, форми участі дітей у них, виховні й освітні завдання дитячої трудової діяльності. Для дошкільників трудові завдання не тільки корисні у виховному плані, оскільки формують відповідні моральні навички (берегти і підтримувати чистоту, порядок, допомагати, долати труднощі, радіти успіхам, доводити розпочате до кінця), а й надзвичайно цікаві, бо розкривають дітям сутність людської праці, дають змогу власними рученятами творити, беручи участь у різних видах праці – домашній, у природі, на майданчику, у виготовленні художніх, сувенірних виробів.

Поряд з рідною мовою народна пісня, виразні образи хороводних творів, доступні емоційному сприйманню дітей твори українських композиторів та світової музичної скарбниці є необхідним і невичерпним джерелом виховання особистості, формування її почуттів, культури.

Для кожної вікової групи передбачено розділ «Діти, які потребують допомоги батьків та вихователів». Він зосереджує увагу вихователів на доцільних психологічних прийомах індивідуальної роботи. Хоч уваги та особистісного підходу у вихованні потребує кожний малюк, однак є такі, які викликають особливу турботу дорослих – чи то своєю надмірною активністю, непосидючістю, чи своєю незадовільною поведінкою або відставанням у розвитку. Щоб допомогти вихователям та батькам таких неординарних дітей, у розділі розглянуті найбільш типові психологічні причини труднощів, які виникають у їх вихованні.

Індивідуально орієнтованої роботи також потребують діти, які дещо випереджають за своїм розвитком однолітків. У зв'язку з цим для вихователів і батьків буде цікавою рубрика про «дошкільнят з підвищеною пізнавальною активністю». Психологічні поради щодо забезпечення супроводу розвитку таких дітей включають певні рекомендації по веденню спостережень за дітьми з метою виявлення їх індивідуальних особливостей, методи побудови індивідуального

підходу, ефективні форми спілкування з окремими групами дошкільнят, а також орієнтовний перелік психогімнастичних рольових ігор, які сприятимуть соціальній адаптації дитини.

Для кожної вікової групи окреслено завдання роботи, відповідний зміст, умови успішної педагогічної роботи, показники успішного розвитку та рекомендації батькам, що дає змогу при врахуванні специфіки громадського і сімейного виховання досягати спільності, взаємної підтримки, взаємного збагачення навчальних та виховних можливостей з орієнтацією на кращі традиції сім'ї та позитивні фактори розвитку дитини у дошкільному початковому закладі.

Окремо представлено розділ «Прилучаємось до музичної скарбниці». Розділ «Прилучаємось до музичної скарбниці» подано цілісно, для всіх груп разом. Це полегшить орієнтування в змісті роботи музичного керівника. Разом з тим слід наголосити, що вихователям, які ведуть освітню роботу в групах, вкрай важливо знати програму музичного виховання, співпрацювати з музичним керівником та здійснювати прилучення дітей до музичної культури тими засобами, які можна використати в умовах групи.

Структурні частини, з яких складається цей розділ, мають на меті різнобічний музично-естетичний розвиток дитини: виховання любові до пісні й співу, вміння виявити відповідний настрій в інтонації, пластиці, самостійному музикуванні, бажання слухати музику.

Створення вихователем на заняттях радісної, приємної для кожної дитини атмосфери, яка допомагає увійти в чарівний світ музично-естетичних почуттів і образів, сприяє прилученню дитини до музики з найбільш ранніх років.

У розділі наведено орієнтовний музичний репертуар. З нього музичний керівник разом з вихователем може вибрати ті твори, які найбільше відповідають його задумам. Водночас педагог може самостійно добирати музичні твори, дбаючи про їх високий художній рівень та доступність. Пісенний матеріал слід обов'язково транспонувати відповідно до вікових можливостей дітей.